

Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (četrti senat)

z dne 12. januarja 2023 *

„Predhodno odločanje – Nepošteni pogoji v potrošniških pogodbah – Direktiva 93/13/EGS – Pogodba o opravljanju pravnih storitev, sklenjena med odvetnikom in potrošnikom – Člen 4(2) – Presoja nepoštenosti pogodbenih pogojev – Izključitev pogojev, ki se nanašajo na glavni predmet pogodbe – Pogoj, ki določa plačilo odvetniške nagrade v skladu z načelom urne postavke – Člen 6(1) – Pristojnosti nacionalnega sodišča v primeru opredelitve pogoja kot „nepoštenega““

V zadevi C-395/21,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (vrhovno sodišče Litve) z odločbo z dne 23. junija 2021, ki je na Sodišče prispela 28. junija 2021, v postopku

D. V.

proti

M. A.,

SODIŠČE (četrti senat),

v sestavi C. Lycourgos, predsednik senata, L. S. Rossi, sodnica, J.-C. Bonichot, S. Rodin, sodnika, in O. Spineanu-Matei (poročevalka), sodnica,

generalni pravobranilec: M. Szpunar,

sodni tajnik: A. Calot Escobar,

na podlagi pisnega postopka,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

- za D. V. A. Kakoškina, advokaté,
- za litovsko vlado K. Dieninis, S. Grigonis in V. Kazlauskaitė-Švenčionienė, agenti,
- za nemško vlado J. Möller, U. Bartl in M. Hellmann, agenti,
- za Evropsko komisijo J. Jokubauskaitė in N. Ruiz García, agenta,

* Jezik postopka: litovščina.

po predstavitvi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca na obravnavi 22. septembra 2022
izreka naslednjo

Sodbo

- 1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago člena 3(1), člena 4(2), člena 6(1) in člena 7(1) Direktive Sveta 93/13/EGS z dne 5. aprila 1993 o nepoštenih pogojih v potrošniških pogodbah (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 15, zvezek 2, str. 288), kakor je bila spremenjena z Direktivo 2011/83/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 25. oktobra 2011 (UL 2011, L 304, str. 64) (v nadaljevanju: Direktiva 93/13).
- 2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med D. V., odvetnikom, in M. A., njegovo stranko.

Pravni okvir

Pravo Unije

- 3 Člen 3(1) Direktive 93/13 določa:
„Pogodbeni pogoji, o katerem se stranki nista dogovorili posamično, velja za nepoštenega, če v nasprotju z zahtevo dobre vere v škodo potrošnika povzroči znatno neravnotežje v pogodbenih pravicah in obveznostih strank.“
- 4 Člen 4 te direktive določa:
„1. Brez poseganja v člen 7 je treba nepoštenost pogodbenega pogoja oceniti ob upoštevanju narave blaga ali storitev, za katero je bila sklenjena pogodba, in s sklicevanjem na vse okoliščine, ki so obstajale v času sklepanja pogodbe ter na vse druge pogoje te pogodbe ali druge pogodbe, od katere je pogoj odvisen.
2. Ocena nepoštenosti pogojev ne sme biti povezana niti z opredelitvijo glavnega predmeta pogodbe niti z ustreznostjo med ceno in plačilom za izmenjane storitve ali blago, če so pogoji v jasnem, razumljivem jeziku.“
- 5 Člen 5 navedene direktive določa:
„Pri pogodbah, v katerih so vsi ali nekateri pogodbeni pogoji, ki so ponujeni potrošniku, pisni, morajo biti ti pogoji vedno sestavljeni v jasnem, razumljivem jeziku. [...]“
- 6 Člen 6(1) te direktive določa:
„Države članice določijo, da nepošteni pogoji, uporabljeni v pogodbi, ki jo s potrošnikom sklene prodajalec ali ponudnik, kakor je določeno z nacionalnim pravom, niso zavezujoči za potrošnika in da pogodba še naprej zavezuje obe stranki na podlagi teh pogojev, če je nadaljnji obstoj mogoč brez nepoštenih pogojev.“

7 Člen 7(1) Direktive 93/13 določa:

„Države članice zagotovijo, da v interesu potrošnikov in konkurentov obstajajo ustrezna in učinkovita sredstva za preprečevanje nadaljnje uporabe nepoštenih pogojev v pogodbah, ki jih s potrošniki sklenejo prodajalci ali ponudniki.“

8 Člen 8 te direktive določa:

„Države članice lahko na področju, ki ga ureja ta direktiva, sprejmejo ali ohranijo najstrožje [strožje] določbe, ki so združljive s Pogodbo [DEU], da bi zagotovile najvišjo stopnjo varstva potrošnikov.“

Litovsko pravo

Civilni zakonik

9 S členom 6.228⁴ Lietuvos Respublikos civilinio kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymas Nr. VIII-1864 (zakon št. VIII-1864 o odobritvi, začetku veljavnosti in izvajanju litovskega civilnega zakonika) z dne 18. julija 2000 (Žin., 2000, št. 74-2262) v različici, ki se uporablja za spor o glavni stvari (v nadaljevanju: civilni zakonik), ki je pod naslovom „Nepošteni pogoji v potrošniških pogodbah“, je bila Direktiva 93/13 prenesena v nacionalno pravo. Ta člen določa:

„[...]

2. Pogoji v potrošniških pogodbah, o katerih se stranki nista dogovarjali posamično in s katerimi je bilo zaradi kršitve zahteve po dobri veri dejansko porušeno ravnotežje med pravicami in obveznostmi strank v škodo potrošnika, se razglasijo za nepošteno.

[...]

6. Vsi pisni pogoji potrošniške pogodbe morajo biti sestavljeni v jasnem in razumljivem jeziku. Pogoji, ki so v nasprotju s to zahtevo, se štejejo za nepošteno.

7. Pogoji, ki opisujejo predmet potrošniške pogodbe, ter pogoji, ki se nanašajo na ustrezno razmerje med prodanim blagom ali opravljeno storitvijo in ceno, se ne smejo presojati z vidika nepoštenosti, če so ti pogoji sestavljeni v jasnem in razumljivem jeziku.

8. Če sodišče ugotovi, da je kateri od pogodbenih pogojev nepošten, je ta pogoj ničen od sklenitve pogodbe, preostali pogodbeni pogoji pa za stranki ostanejo zavezujoči, če je po razglasitvi ničnosti nepoštenih pogojev mogoče pogodbo izvajati še naprej.“

Zakon št. IX-2066 o odvetniškem poklicu

10 Člen 50 Lietuvos Respublikos advokatūros įstatymas Nr. IX-2066 (zakon št. IX-2066 o odvetniškem poklicu) z dne 18. marca 2004 (Žin., 2004, št. 50-1632), naslovljen „Plačilo za pravne storitve odvetnika“, določa:

„1. Stranke odvetniku plačajo po pogodbi dogovorjeno nagrado za pravne storitve, opravljene na podlagi pogodbe.

[...]

3. Pri določitvi zneska plačila odvetniku za opravljene pravne storitve je treba upoštevati zapletenost zadeve, izkušnje in usposobljenost odvetnika, finančni položaj stranke in druge pomembne okoliščine.“

Odlok z dne 2. aprila 2004

- 11 Z Lietuvos Respublikos teisingumo ministro įsakymas Nr. 1R-85 „Dėl Rekomendacijų dėl civilinės bylosė priteistino užmokesčio už advokato ar advokato padėjėjo teikiamą teisinę pagalbą (paslaugas) maksimalaus dydžio patvirtinimo“ (odlok ministra za pravosodje Republike Litve št. 1R-85 o odobritvi smernic glede najvišjega zneska nagrade za pravno pomoč, ki jo zagotovi odvetnik ali odvetniški pripravnik, v civilnih zadevah) z dne 2. aprila 2004 (Žin., 2004, št. 54-1845) v različici, ki se uporablja od 20. marca 2015 (v nadaljevanju: odlok z dne 2. aprila 2004), so bila določena priporočila o najvišjem znesku za pravne storitve, ki jih opravi odvetnik ali odvetniški pripravnik v civilnih zadevah. Ta priporočila je 26. marca 2004 odobrila litovska odvetniška zbornica in so podlaga za uporabo pravil zakonika o civilnem postopku, ki urejajo določitev stroškov.

Spor o glavni stvari in vprašanja za predhodno odločanje

- 12 M. A. kot potrošnik je v obdobju od 11. aprila do 29. avgusta 2018 z D. V. kot odvetnikom sklenil pet odplačnih pogodb o opravljanju pravnih storitev, in sicer 11. aprila 2018 dve pogodbi v civilnih zadevah, ki sta se nanašali na solastništvo premoženja oziroma na prebivališče mladoletnih otrok, način stikov in določitev preživnine, 12. aprila in 8. maja 2018 dve pogodbi o zastopanju M. A. pred policijsko upravo in okrožnim državnim tožilstvom v Kaunasu (Litva), 29. avgusta 2018 pa pogodbo, katere predmet je bila obramba interesov M. A. v okviru postopka razveze zakonske zveze.
- 13 V skladu s členom 1 vsake od teh pogodb se je odvetnik zavezal, da bo opravljal ustno in/ali pisno pravno svetovanje, sestavljal osnutke pravnih dokumentov, pravno pregledoval dokumente in zastopal stranko pred različnimi organi z opravljanjem s tem povezanih dejanj.
- 14 V vsaki od navedenih pogodb je bila nagrada določena v znesku 100 EUR „za vsako uro posvetovanja s stranko ali zanjo opravljenih pravnih storitev“ (v nadaljevanju: pogoj glede cene). V pogodbah je bilo določeno, da se „del navedene nagrade [...] plača, takoj ko odvetnik predloži račun za pravne storitve, in sicer ob upoštevanju števila ur, porabljenih za svetovanje ali opravljanje pravnih storitev“ (v nadaljevanju: pogoj glede načina plačila).
- 15 Poleg tega je M. A. plačal predplačila nagrade v skupnem znesku 5600 EUR.
- 16 D. V. je opravljal pravne storitve od aprila do decembra 2018 in od januarja do marca 2019 ter je 21. in 26. marca 2019 izdal račune za celoto opravljenih storitev.
- 17 Ker D. V. ni prejel celotne zahtevane nagrade, je 10. aprila 2019 pri Kauno apylinkės teismas (okrajno sodišče v Kaunasu, Litva) vložil tožbo, s katero je predlagal, naj se M. A. naloži plačilo zneska 9900 EUR za opravljene pravne storitve in zneska 194,30 EUR za stroške, nastale pri izvajanju pogodb, skupaj z letnimi obrestmi v višini 5 % dolgovanih zneskov, računanimi od dneva vložitve tožbe do izvršitve sodbe.

- 18 Navedeno sodišče je z odločbo z dne 5. marca 2020 zahtevku D. V. delno ugodilo. Ugotovilo je, da so bile na podlagi sklenjenih pogodb opravljene pravne storitve v skupnem znesku 12.900 EUR. Vendar je razsodilo, da so pogoji glede cene v vseh petih pogodbah nepošteni in je zahtevano nagrado znižalo za polovico, tako da jo je določilo na 6450 EUR. Zato je Kauno apylinkės teismas (okrajno sodišče v Kaunasu) M. A. naložilo plačilo zneska 1044,33 EUR – ob upoštevanju že plačanega zneska – skupaj z letnimi obrestmi po stopnji 5 %, računanih od vložitve tožbe do izvršitve sodbe, in zneska 12 EUR iz naslova stroškov. D. V. je bilo naloženo, naj M. A. plača 360 EUR iz naslova stroškov.
- 19 Pritožba zoper to odločbo, ki jo je D. V. vložil 30. aprila 2020, je bila s sklepom Kauno apygardos teismas (regionalno sodišče v Kaunasu, Litva) z dne 15. junija 2020 zavrjnena.
- 20 D. V. je 10. septembra 2020 zoper ta sklep vložil kasacijsko pritožbo pri Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (vrhovno sodišče Litve), ki je predložitveno sodišče.
- 21 Navedeno sodišče se v bistvu sprašuje o dveh problematikah, in sicer, prvič, glede zahteve po preglednosti pogojev, ki se nanašajo na glavni predmet pogodb o opravljanju pravnih storitev, oziroma drugič, glede učinkov ugotovitve nepoštenosti pogoja o določitvi cene teh storitev.
- 22 V zvezi s prvo od teh problematik navedeno sodišče na eni strani obravnava vprašanje, ali pogoj v pogodbi o opravljanju pravnih storitev, o katerem se stranki nista dogovorili posamično ter ki se nanaša na ceno teh storitev in način njenega izračuna, kot je pogoj glede cene, spada na področje uporabe člena 4(2) Direktive 93/13.
- 23 Predložitveno sodišče meni, da je tako, zato se na drugi strani sprašuje o zahtevi po preglednosti, ki jo mora pogoj, ki se nanaša na glavni predmet pogodbe, izpolnjevati, da se v zvezi z njim ne opravi presoja nepoštenosti. V zvezi s tem navedeno sodišče izpostavlja, da čeprav je pogoj glede cene s slovničnega vidika oblikovan jasno, je mogoče podvomiti o tem, da je razumljiv, saj povprečni potrošnik ne more razumeti, kakšne ekonomske posledice prinaša, tudi če se upoštevajo drugi pogoji v zadevnih pogodbah, in sicer pogoj glede načina plačila, ki ne določa niti tega, da odvetnik predloži poročila o opravljenih storitvah, niti periodičnosti plačila za te storitve.
- 24 Navedeno sodišče pa opozarja, da je, kot izhaja iz sodne prakse Sodišča, za potrošnika bistveno, da je pred sklenitvijo pogodbe seznanjen s pogodbenimi pogoji in posledicami te sklenitve, saj se zlasti na podlagi te seznanitve odloči, ali se želi zavezati s pogoji, ki jih je predhodno sestavil prodajalec ali ponudnik (sodba z dne 21. marca 2013, RWE Vertrieb, C-92/11, EU:C:2013:180, točka 44).
- 25 Predložitveno sodišče sicer priznava posebno naravo pogodb iz postopka v glavni stvari in težavnost vnaprejšnje določitve števila ur, potrebnih za opravljanje pravnih storitev, vendar se sprašuje, ali je od prodajalca ali ponudnika razumno mogoče zahtevati, da navede okvirno ceno za te storitve, in ali bi morala biti ta informacija navedena v takih pogodbah. Sprašuje se tudi, ali je bilo neobstoj predpogodbenih informacij mogoče nadomestiti med izvajanjem navedenih pogodb in ali je lahko okoliščina, da cena postane gotova šele po zastopanju, ki ga odvetnik zagotovi v določeni zadevi, koristen element pri tej analizi.

- 26 V zvezi z drugo od teh problematik navedeno sodišče pojasnjuje, da člen 6.228⁴(6) civilnega zakonika zagotavlja večje varstvo od tistega, ki ga zagotavlja Direktiva 93/13, ker nepreglednost pogodbenega pogoja zadostuje za ugotovitev njegove nepoštenosti, ne da bi ga bilo treba preučiti glede na člen 3(1) te direktive. Navedeno sodišče se zato sprašuje o učinkih, ki jih pravo Unije pripisuje ugotovitvi nepoštenosti pogodbenega pogoja.
- 27 Predložitveno sodišče v zvezi s tem navaja, da bi morala neveljavnost pogoja glede cene povzročiti ničnost pogodb o opravljanju pravnih storitev in vzpostavitev položaja, v katerem bi bil potrošnik, če ti pogoji ne bi nikoli obstajali. Vendar naj bi v obravnavani zadevi to pripeljalo do neupravičene obogatitve potrošnika in do nepravičnega položaja v razmerju do prodajalca ali ponudnika, ki je te storitve v celoti opravil. Poleg tega se navedeno sodišče sprašuje, ali morebitno znižanje tarife navedenih storitev ne bi ogrozilo odvrčalnega učinka, ki se skuša doseči s členom 7(1) Direktive 93/13.
- 28 V teh okoliščinah je Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (vrhovno sodišče Litve) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ta vprašanja:
- „1. Ali je treba člen 4(2) Direktive 93/13 razlagati tako, da izraz ‚glavni predmet pogodbe‘ zajema pogoj – o katerem se stranki nista dogovorili posamično in ki ga vsebuje pogodba o pravnih storitvah, ki sta jo sklenila prodajalec ali ponudnik (odvetnik) in potrošnik – glede cene in načina njenega izračuna?
 2. Ali je treba sklicevanje na jasnost in razumljivost pogodbenega pogoja v členu 4(2) Direktive 93/13 razlagati tako, da zadostuje, da se v pogodbenem pogoju glede cene (ki določa ceno dejansko opravljenih storitev na podlagi urne postavke) določi znesek urnine, ki se plača odvetniku?
 3. Če je odgovor na drugo vprašanje nikalen: ali je treba zahtevo po preglednosti razlagati tako, da vključuje obveznost odvetnika, da v pogodbi navede ceno storitev, za katere je posebne tarife mogoče jasno opredeliti in določiti vnaprej, ali pa je treba navesti tudi okvirno ceno storitev (predračun za opravljene pravne storitve), če ob sklenitvi pogodbe ni mogoče predvideti števila (ali trajanja) posebnih dejanj in honorarja zanje, ter možnost obstoja tveganj, ki bi povzročila povečanje ali zmanjšanje stroškov? Ali je pri ocenjevanju, ali pogodbeni pogoj glede cene ustreza zahtevam po preglednosti, pomembno, ali se informacije o ceni pravnih storitev in načinu njenega izračuna potrošniku predložijo na kateri koli ustrezen način oziroma so določene v sami pogodbi o pravnih storitvah? Ali je mogoče pomanjkanje informacij v predpogodbenih razmerjih nadomestiti z zagotavljanjem informacij med izvajanjem pogodbe? Ali na oceno skladnosti pogodbenega pogoja z zahtevo po preglednosti vpliva dejstvo, da so končni stroški opravljenih pravnih storitev jasni šele, ko se te storitve nehajo zagotavljati? Ali je pri oceni skladnosti pogodbenega pogoja z zahtevo po preglednosti pomembno, da pogodba ne določa predložitve rednih poročil odvetnika o opravljenih storitvah ali redne predložitve računov potrošniku, kar bi mu omogočalo, da se pravočasno odloči o zavrnitvi pravnih storitev ali spremembi pogodbene cene?
 4. Ali mora nacionalno sodišče, če ugotovi, da pogodbeni pogoj, ki določa ceno dejansko opravljenih storitev na podlagi urne postavke, ni v jasnem, razumljivem jeziku, kot zahteva člen 4(2) Direktive 93/13, preučiti, ali je pogoj nepošten v smislu člena 3(1) navedene direktive (kar pomeni, da je treba pri preučitvi, ali je pogodbeni pogoj nepošten, ugotoviti, ali ta pogoj

v škodo potrošnika povzroča ‚znatno neravnotežje‘ v pravicah in obveznostih strank), ali pa že samo dejstvo, da pogoj glede cene ni dovolj pregleden, zadostuje za ugotovitev njegove nepoštenosti, ob upoštevanju dejstva, da ta pogoj zajema bistvene informacije iz pogodbe?

5. Ali dejstvo, da pogodba o pravnih storitvah ni zavezujoča, če se ugotovi, da je pogodbeni pogoj glede cene nepošten, kot je navedeno v členu 6(1) Direktive 93/13, pomeni, da je treba vzpostaviti stanje, v katerem bi potrošnik bil, če ne bi bilo pogoja, za katerega je bilo ugotovljeno, da je nepošten? Ali bi vzpostavitev takega stanja pomenila, da potrošnik ni dolžan plačati že opravljenih storitev?
6. Ali bi bila določitev plačila za storitve, ki jih je zagotovil odvetnik, v nasprotju s ciljem člena 7(1) Direktive 93/13, če zaradi narave pogodbe o storitvah, ki se opravljajo za plačilo, ni mogoče vzpostaviti stanja, v katerem bi potrošnik bil, če ne bi bilo pogoja, za katerega je bilo ugotovljeno, da je nepošten (storitve so bile že opravljene)? Če je odgovor na to vprašanje nikalen, ali bi bilo vzpostavljeno pravo ravnotežje, s katerim bi se ponovno vzpostavila enakopravnost strank: (i) če bi odvetnik prejel plačilo za opravljene storitve po urni postavki, določeni v pogodbi; (ii) če bi se odvetniku plačala minimalna tarifa pravnih storitev (na primer tista, ki je določena v nacionalnem pravem ukrepu, in sicer v priporočilih glede najvišjega zneska nagrade za pomoč, ki jo zagotovi odvetnik); (iii) če bi se odvetniku plačal razumen znesek za [opravljene] storitve, ki bi ga določilo sodišče glede na zapletenost primera, usposobljenost in izkušnje odvetnika, finančni položaj stranke in druge pomembne okoliščine?“

Vprašanja za predhodno odločanje

Prvo vprašanje

- 29 Predložitveno sodišče s prvim vprašanjem v bistvu sprašuje, ali je treba člen 4(2) Direktive 93/13 razlagati tako, da „glavni predmet pogodbe“ v smislu te določbe zajema pogoj v pogodbi o opravljanju pravnih storitev, ki sta jo sklenila odvetnik in potrošnik, o katerem se stranki nista dogovorili posamično in na podlagi katerega je cena opravljenih storitev določena v skladu z načelom urne postavke.
- 30 V zvezi s tem je treba opozoriti, da člen 4(2) Direktive 93/13 določa izjemo od mehanizma vsebinskega nadzora nad nepoštenimi pogoji, kot je določen v okviru sistema varstva potrošnikov, vzpostavljenega s to direktivo, in da je zato treba to določbo razlagati ozko. Poleg tega je treba izraz „glavni predmet pogodbe“ iz navedene določbe običajno razlagati avtonomno in enotno v vsej Evropski uniji, pri čemer je treba upoštevati kontekst te določbe in cilj, ki mu sledi zadevna ureditev (glej v tem smislu sodbo z dne 20. septembra 2017, Andriuc in drugi, C-186/16, EU:C:2017:703, točka 34 in navedena sodna praksa).
- 31 V zvezi s kategorijo pogodbenih pogojev, ki so zajeti s pojmom „glavni predmet pogodbe“ v smislu člena 4(2) Direktive 93/13, je Sodišče razsodilo, da je treba te pogoje razumeti kot pogoje, ki določajo bistvena izpolnitvena ravnanja iz te pogodbe in ki ji kot takšni dajejo bistvene značilnosti. Pogoji, ki so v primerjavi s pogoji, ki določajo bistvo pogodbenega razmerja, pomožni, pa ne morejo biti zajeti s pojmom „glavni predmet pogodbe“ (glej zlasti sodbi z dne 20. septembra 2017, Andriuc in drugi, C-186/16, EU:C:2017:703, točki 35 in 36, ter z dne 22. septembra 2022, Vicente (Postopek za plačilo odvetniške nagrade), C-335/21, EU:C:2022:720, točka 78).

- 32 V obravnavani zadevi se pogoj glede cene nanaša na plačilo pravnih storitev, ki je določeno po urni postavki. Tak pogoj, v katerem je določena obveznost pooblastitelja, da plača nagrado odvetniku, in v katerem je navedena tarifa tega plačila, je del pogojev, ki opredeljujejo bistvo pogodbenega razmerja, saj je za to razmerje značilno prav odplačno opravljanje pravnih storitev. Zato spada pod „glavni predmet pogodbe“ v smislu člena 4(2) Direktive 93/13. Poleg tega se presoja tega pogoja lahko nanaša na „ustreznost med ceno in plačilom za izmenjane storitve“ v smislu te določbe.
- 33 Ta razlaga velja ne glede na dejstvo, ki ga je predložitveno sodišče navedlo v prvem vprašanju za predhodno odločanje, da navedeni pogoj ni bil predmet posebnega dogovora. Kadar namreč pogodbeni pogoj spada med tiste, ki opredeljujejo bistvo pogodbenega razmerja, to velja tako v primeru, ko je bil ta pogoj predmet posamičnega dogovora, kot v primeru, ko takega dogovora ni bilo.
- 34 Glede na vse zgornje preudarke je treba na prvo vprašanje odgovoriti, da je treba člen 4(2) Direktive 93/13 razlagati tako, da je pogoj v pogodbi o opravljanju pravnih storitev, sklenjeni med odvetnikom in potrošnikom, na podlagi katerega je cena za opravljene storitve določena v skladu z načelom urne postavke, zajet s to določbo.

Drugo in tretje vprašanje

- 35 Predložitveno sodišče z drugim in tretjim vprašanjem, ki ju je treba obravnavati skupaj, v bistvu sprašuje, ali je treba člen 4(2) Direktive 93/13 razlagati tako, da pogoj v pogodbi o opravljanju pravnih storitev, sklenjeni med odvetnikom in potrošnikom, na podlagi katerega je cena teh storitev določena v skladu z načelom urne postavke, ne da bi vseboval druga pojasnila ali informacije kot uporabljene urne postavke, izpolnjuje zahtevo po jasnosti in razumljivosti v smislu te določbe. Če je odgovor nikalen, predložitveno sodišče sprašuje, katere informacije je treba sporočiti potrošniku v položaju, v katerem ni mogoče predvideti dejanskega števila ur, potrebnih za opravljanje storitev, ki so predmet te pogodbe, in ali se neobstoj takih informacij v okviru predpogodbenega razmerja lahko nadomesti med izvajanjem navedene pogodbe.
- 36 Na prvem mestu, glede obsega zahteve po preglednosti pogodbenih pogojev, kot izhaja iz člena 4(2) Direktive 93/13, je Sodišče poudarilo, da te zahteve, ki je vsebovana tudi v členu 5 te direktive, ni mogoče zožiti zgolj na formalno in slovnično razumljivost teh pogojev, temveč da, nasprotno, sistem varstva, uveden z navedeno direktivo, temelji na preudarku, da je potrošnik v razmerju do trgovca ali ponudnika v podrejenem položaju, med drugim tudi kar zadeva raven obveščenosti, zato je treba to zahtevo po jasnem in razumljivem oblikovanju pogodbenih pogojev in torej po preglednosti, ki je določena v tej direktivi, razlagati široko (glej v tem smislu sodbo z dne 3. marca 2020, Gómez del Moral Guasch, C-125/18, EU:C:2020:138, točki 46 in 50 ter navedena sodna praksa).
- 37 Zahtevo, da mora biti pogodbeni pogoj sestavljen v jasnem in razumljivem jeziku, je treba torej razumeti tako, da nalaga, da sta v pogodbi pregledno pojasnjena konkretno delovanje mehanizma, v katerega spada zadevni pogoj, ter če je to primerno, povezava med tem mehanizmom in mehanizmom, določenim z drugimi pogoji, tako da lahko ta potrošnik na podlagi natančnih in razumljivih meril presodi, kakšne so ekonomske posledice, ki iz tega izhajajo zanj (sodbi z dne 20. septembra 2017, Andriuc in drugi, C-186/16, EU:C:2017:703, točka 45, ter z dne 16. julija 2020, Caixabank in Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, C-224/19 in C-259/19, EU:C:2020:578, točka 67 in navedena sodna praksa).

- 38 Zato mora nacionalno sodišče ob upoštevanju vseh relevantnih dejstev preučiti, ali je pogodbeni pogoji, kakršen je ta iz postopka v glavni stvari, „jasen in razumljiv“ v smislu Direktive 93/13. Navedeno sodišče mora zlasti ob upoštevanju okoliščin, povezanih s sklenitvijo pogodbe, preveriti, ali so bili potrošniku sporočeni vsi elementi, ki bi lahko vplivali na obseg njegove zaveze in bi mu omogočili, da oceni finančne posledice te zaveze (glej v tem smislu sodbo z dne 3. marca 2020, Gómez del Moral Guasch, C-125/18, EU:C:2020:138, točka 52 in navedena sodna praksa).
- 39 Na drugem mestu, glede tega, kdaj je treba potrošnika seznaniti s temi informacijami, je Sodišče razsodilo, da je za potrošnika bistveno, da je pred sklenitvijo pogodbe seznanjen z informacijo glede pogodbenih pogojev in posledic te sklenitve. Potrošnik se zlasti na podlagi te informacije odloči, ali se želi zavezati s pogoji, ki jih je predhodno sestavil prodajalec ali ponudnik (sodba z dne 9. julija 2020, Ibercaja Banco, C-452/18, EU:C:2020:536, točka 47 in navedena sodna praksa).
- 40 V obravnavani zadevi je treba izpostaviti, kot pojasnjuje predložitveno sodišče, da je v pogoju glede cene navedeno le, da nagrada, ki jo prejme prodajalec ali ponudnik, znaša 100 EUR za vsako uro opravljenih pravnih storitev. Tak mehanizem določanja cene ob neobstoju kakršne koli druge informacije, ki bi jo dal prodajalec ali ponudnik, povprečnemu potrošniku, ki je normalno obveščen ter razumno pozoren in preudaren, ne omogoča, da oceni finančne posledice, ki izhajajo iz tega pogoja, in sicer celotni znesek, ki ga je treba plačati za te storitve.
- 41 Res je, da je glede na naravo storitev, ki so predmet pogodbe o opravljanju pravnih storitev, za prodajalca ali ponudnika pogosto težko ali celo nemogoče, da že ob sklenitvi pogodbe predvidi natančno število ur, potrebnih za opravljanje takih storitev, in posledično dejanske skupne stroške teh storitev.
- 42 Poleg tega je Sodišče razsodilo, da je treba to, ali prodajalec ali ponudnik izpolnjuje zahtevo po preglednosti iz člena 4(2) in člena 5 Direktive 93/13, presojati glede na elemente, ki jih je imel ta prodajalec ali ponudnik na voljo ob sklenitvi pogodbe, ki jo je sklenil s potrošnikom (sodba z dne 9. julija 2020, Ibercaja Banco, C-452/18, EU:C:2020:536, točka 49).
- 43 Vendar je treba navesti, da čeprav od prodajalca ali ponudnika ni mogoče zahtevati, naj potrošnika obvesti o končnih finančnih posledicah njegove zaveze, ki so odvisne od prihodnjih, nepredvidljivih in od volje tega prodajalca ali ponudnika neodvisnih dogodkov, morajo informacije, ki jih je ta dolžan sporočiti pred sklenitvijo pogodbe, vendarle potrošniku omogočati, da odločitev sprejme preudarno in ob polnem zavedanju, prvič, možnosti, da do takih dogodkov pride, in drugič, posledic, ki bi jih ti dogodki lahko imeli glede trajanja opravljanja zadevnih pravnih storitev.
- 44 Te informacije, ki se lahko razlikujejo po eni strani glede na predmet in naravo storitev, določenih v pogodbi o pravnih storitvah, ter po drugi strani glede na poklicna pravila in pravila poklicne etike, ki se uporabljajo, morajo vsebovati podatke, na podlagi katerih lahko potrošnik oceni približne skupne stroške teh storitev. Sem bi spadali ocena predvidenega ali najmanjšega števila ur, potrebnih za opravljanje določene storitve, ali zaveza, da se v razumnih časovnih presledkih pošljejo računi ali periodična poročila z navedbo število opravljenih ur dela. Nacionalno sodišče mora, kot je bilo opozorjeno v točki 38 te sodbe, ob upoštevanju vseh relevantnih elementov, ki so povezani s sklenitvijo te pogodbe, presoditi, ali so informacije, ki jih je prodajalec ali ponudnik sporočil pred sklenitvijo pogodbe, potrošniku omogočile, da je odločitev sprejel preudarno in ob polnem zavedanju finančnih posledic, ki jih je povzročila sklenitev navedene pogodbe.

45 Glede na vse zgornje preudarke je treba na drugo in tretje vprašanje odgovoriti, da je treba člen 4(2) Direktive 93/13 razlagati tako, da pogoj v pogodbi o opravljanju pravnih storitev, sklenjeni med odvetnikom in potrošnikom, na podlagi katerega je cena teh storitev določena v skladu z načelom urne postavke, ne da bi bile potrošniku pred sklenitvijo te pogodbe sporočene informacije, ki bi mu omogočile, da odločitev sprejme preudarno in ob polnem zavedanju ekonomskih posledic, ki jih povzroči sklenitev te pogodbe, ne izpolnjuje zahteve po jasnosti in razumljivosti v smislu te določbe.

Četrto vprašanje

46 Predložitveno sodišče s četrtem vprašanjem v bistvu sprašuje, ali je treba člen 3(1) Direktive 93/13 razlagati tako, da je treba pogoj v pogodbi o opravljanju pravnih storitev, sklenjeni med odvetnikom in potrošnikom, na podlagi katerega je v skladu z načelom urne postavke določena cena teh storitev in ki zato spada v glavni predmet te pogodbe, šteti za nepošten že zato, ker ne izpolnjuje zahteve po preglednosti iz člena 4(2) te direktive.

47 Glede tega je treba opozoriti, da je Sodišče v zvezi s členom 5 Direktive 93/13 razsodilo, da je preglednost pogodbenega pogoja eden od elementov, ki jih je treba upoštevati pri presoji nepoštenosti tega pogoja, ki jo mora opraviti nacionalno sodišče na podlagi člena 3(1) te direktive. V okviru te presoje mora navedeno sodišče ob upoštevanju vseh okoliščin zadeve v smislu te zadnjenavedene določbe najprej presoditi morebitno nespoštovanje zahteve dobre vere in nato obstoj morebitnega znatnega neravnotežja v škodo potrošnika (sodba z dne 3. oktobra 2019, Kiss in CIB Bank, C-621/17, EU:C:2019:820, točka 49 in navedena sodna praksa).

48 Kot je razvidno iz sodne prakse, navedene v točki 36 te sodbe, ima zahteva po preglednosti pogodbenih pogojev enak obseg na podlagi člena 4(2) Direktive 93/13 in na podlagi člena 5 te direktive (glej v tem smislu tudi sodbo z dne 30. aprila 2014, Kásler in Káslerné Rábai, C-26/13, EU:C:2014:282, točka 69). Zato posledic nepreglednosti pogodbenega pogoja ni treba različno obravnavati glede na to, ali se ta pogoj nanaša na glavni predmet pogodbe ali na drug vidik pogodbe.

49 Čeprav je iz sodne prakse, na katero je opozorjeno v točki 47 te sodbe, razvidno, da presoja nepoštenosti pogoja v pogodbi, sklenjeni s potrošnikom, načeloma temelji na celoviti oceni, pri kateri se ne upošteva le morebitna nepreglednost tega pogoja, je treba navesti, da lahko države članice v skladu s členom 8 Direktive 93/13 zagotovijo višjo raven varstva potrošnikov.

50 V obravnavani zadevi se je Republika Litva, kot je razvidno iz predložitvene odločbe in stališča, ki ga je predložila litovska vlada, odločila zagotoviti višjo raven varstva, saj člen 6.228⁴(6) civilnega zakonika določa, da se pogodbeni pogoji, ki so v nasprotju z zahtevo po preglednosti, štejejo za nepošteno.

51 Ker lahko države članice v nacionalnem pravu prosto določijo takšno raven varstva, Direktiva 93/13, ne da bi zahtevala, da nepreglednost pogoja v pogodbi, sklenjeni s potrošnikom, samodejno povzroči ugotovitev njegove nepoštenosti, ne nasprotuje temu, da taka posledica izhaja iz nacionalnega prava.

52 Glede na vse zgornje preudarke je treba na četrto vprašanje odgovoriti, da je treba člen 3(1) Direktive 93/13 razlagati tako, da se pogoj v pogodbi o opravljanju pravnih storitev, sklenjeni med odvetnikom in potrošnikom, na podlagi katerega je v skladu z načelom urne postavke določena cena teh storitev in ki zato spada v glavni predmet te pogodbe, ne sme šteti za nepošten

zgolj zato, ker ni v skladu z zahtevo po preglednosti iz člena 4(2) te direktive, razen če je država članica, katere nacionalno pravo se uporablja za zadevno pogodbo, v skladu s členom 8 navedene direktive izrecno določila, da je že zgolj to dejstvo vzrok za opredelitev kot „nepošten pogoj“.

Peto in šesto vprašanje

- 53 Predložitveno sodišče s petim in šestim vprašanjem, ki ju je treba obravnavati skupaj, v bistvu sprašuje, ali je treba člen 6(1) in člen 7(1) Direktive 93/13 razlagati tako, da kadar pogodba o opravljanju pravnih storitev, sklenjena med odvetnikom in potrošnikom, po odpravi nepoštenega pogoja, na podlagi katerega je cena teh storitev določena v skladu z načelom urne postavke, ne more ostati v veljavi, te storitve pa so bile opravljene, nasprotujeta temu, da nacionalno sodišče odloči, da je treba vzpostaviti položaj, v katerem bi bil potrošnik, če tega pogoja ne bi bilo, tudi če to povzroči, da prodajalec ali ponudnik ne prejme nobenega plačila za svoje storitve, ali da navedeni pogoj nadomesti z določbo nacionalnega prava o najvišji mogoči tarifi plačila iz naslova pomoči, ki jo je zagotovil odvetnik, oziroma z lastno presojo glede ravnih plačila, ki je po mnenju tega sodišča razumno za te storitve.
- 54 Za odgovor na ti vprašanji je treba opozoriti, da - kot je razvidno iz sodne prakse Sodišča - mora ugotovitev nepoštenosti pogoja, ki je vsebovan v pogodbi, omogočiti, da se vzpostavi pravni in dejanski položaj, v kakršnem bi bil potrošnik, če tega nepoštenega pogoja ne bi bilo (glej v tem smislu sodbo z dne 31. maja 2018, Sziber, C-483/16, EU:C:2018:367, točka 34 in navedena sodna praksa).
- 55 Na podlagi člena 6(1) Direktive 93/13 mora nacionalno sodišče zavrnilo uporabo nepoštenih pogojev, da ti ne bi imeli zavezujočih učinkov za potrošnika, razen če potrošnik temu nasprotuje. Vendar mora pogodba načeloma brez kakršne koli druge spremembe od tiste, ki izhaja iz odprave nepoštenih pogojev, ostati v veljavi, če je v skladu s pravili nacionalnega prava taka kontinuiteta pogodbe pravno mogoča (sodba z dne 25. novembra 2020, Banca B., C-269/19, EU:C:2020:954, točka 29 in navedena sodna praksa).
- 56 Kadar pogodba, sklenjena med prodajalcem ali ponudnikom in potrošnikom, po odpravi nepoštenega pogoja ne more ostati v veljavi, člen 6(1) Direktive 93/13 ne nasprotuje temu, da nacionalno sodišče – v položajih, v katerih ga ugotovitev ničnosti nepoštenega pogoja zavezuje k temu, da ugotovi ničnost celotne pogodbe in tako potrošnika izpostavi posebej škodljivim posledicam, tako da bi bil ta zaradi tega kaznovan – ob uporabi načel pogodbenega prava odpravi nepošteni pogoj in ga nadomesti z dispozitivno določbo nacionalnega prava (sodba z dne 25. novembra 2020, Banca B., C-269/19, EU:C:2020:954, točka 32 in navedena sodna praksa).
- 57 V obravnavani zadevi se predložitveno sodišče sprašuje o posledicah, ki jih je treba izpeljati iz morebitne ugotovitve nepoštenosti pogoja glede cene. Navedeno sodišče meni, prvič, da pogodbe iz postopka v glavni stvari ne morejo ostati v veljavi brez tega pogoja in, drugič, da položaja, v katerem bi bil potrošnik, če navedenega pogoja ne bi bilo, ni mogoče ponovno vzpostaviti, saj je ta potrošnik prejel pravne storitve, določene v teh pogodbah.
- 58 V zvezi s tem je treba navesti, da – kot je razvidno iz sodne prakse, navedene v točkah od 54 do 56 te sodbe – ugotovitev nepoštenosti pogoja glede cene povzroči obveznost nacionalnega sodišča, da tega pogoja ne uporabi, razen če potrošnik temu nasprotuje. Vzpostavitev položaja, v katerem bi bil potrošnik, če tega pogoja ne bi bilo, načeloma pomeni – tudi če so bile storitve opravljene – da je oproščen obveznosti plačila nagrade, določene na podlagi navedenega pogoja.

- 59 Če bi torej predložitveno sodišče menilo, da na podlagi upoštevnih določb nacionalnega prava pogodbe po odpravi pogoja glede cene ne morejo ostati v veljavi, člen 6(1) Direktive 93/13 ne nasprotuje ugotovitvi njihove neveljavnosti, tudi če to pripelje do tega, da prodajalec ali ponudnik za svoje storitve ne prejme nobenega plačila.
- 60 Le v primeru, da bi bil potrošnik zaradi neveljavnosti celotnih pogodb izpostavljen posebej škodljivim posledicam, tako da bi bil on tisti, ki bi bil zaradi tega kaznovan, ima predložitveno sodišče izjemoma možnost, da nepošten pogoj, ki je bil razglašen za ničn, nadomesti z dispozitivno določbo nacionalnega prava oziroma z določbo, ki se uporablja, če se s tem stranki zadevne pogodbe strinjata.
- 61 V zvezi s posledicami, ki bi jih lahko imela ničnost pogodb iz postopka v glavni stvari za potrošnika, je treba navesti, da je Sodišče v zvezi s posojilno pogodbo razsodilo, da bi bilo v primeru razglasitve ničnosti v celoti načeloma treba takoj vrniti preostali znesek posojila, ki bi lahko presegel finančno sposobnost potrošnika, kar bi lahko zanj imelo posebej škodljive posledice (glej v tem smislu sodbo z dne 3. marca 2020, Gómez del Moral Guasch, C-125/18, EU:C:2020:138, točka 63 in navedena sodna praksa). Vendar posebne škodljivosti, ki jo ima razglasitev ničnosti pogodbe, ni mogoče omejiti zgolj na povsem finančne posledice.
- 62 Kot je namreč generalni pravobranilec navedel v točkah 74 in 76 sklepnih predlogov, ni izključeno, da bi lahko razglasitev ničnosti pogodbe o pravnih storitvah, ki so bile že opravljene, potrošnika postavila v položaj pravne negotovosti, zlasti če bi nacionalno pravo prodajalcu ali ponudniku omogočalo, da zahteva plačilo za te storitve na podlagi, drugačni od podlage pogodbe, ki je bila razglašena za nično. Poleg tega bi prav tako glede na nacionalno pravo, ki se uporabi, neveljavnost pogodbe eventualno lahko vplivala na veljavnost in učinkovitost dejanj, ki so bila opravljena na njeni podlagi.
- 63 To pomeni, da če predložitveno sodišče glede na zgornje preudarke ugotovi, da bi razglasitev ničnosti celotnih zadevnih pogodb povzročila posebej škodljive posledice za potrošnika, člen 6(1) Direktive 93/13 ne nasprotuje temu, da navedeno sodišče pogoj glede cene nadomesti z dispozitivno določbo nacionalnega prava oziroma z določbo, ki se uporablja, če se s tem stranki zadevnih pogodb strinjata. Vendar je pomembno, da se taka določba uporablja posebej za pogodbe, sklenjene med prodajalcem ali ponudnikom in potrošnikom, ter da ni tako splošna, da bi njena uporaba v bistvu nacionalnemu sodišču omogočila, da na podlagi lastne ocene določi plačilo za opravljene storitve (glej v tem smislu sodbo z dne 8. septembra 2022, D. B. P. in drugi (Hipotekarni kredit, izražen v tuji valuti), od C-80/21 do C-82/21, EU:C:2022:646, točki 76 in 77 ter navedena sodna praksa).
- 64 Če odlok z dne 2. aprila 2004, naveden v predložitveni odločbi, vsebuje tako določbo, kar mora preveriti predložitveno sodišče, bi bilo mogoče ta odlok uporabiti za nadomestitev pogoja glede cene s plačilom, ki ga določi sodišče.
- 65 Predložitveno sodišče pa pogodb iz postopka v glavni stvari ne sme dopolniti s svojo oceno glede tega, kaj bi bilo po njegovi presoji razumno plačilo za opravljene storitve.
- 66 Kot je namreč razvidno iz sodne prakse Sodišča, kadar nacionalno sodišče ugotovi ničnost nepoštenega pogoja v pogodbi, sklenjeni med prodajalcem ali ponudnikom in potrošnikom, navedeno sodišče ne sme dopolniti pogodbe, tako da spremeni vsebino tega pogoja (sodba z dne 25. novembra 2020, Banca B., C-269/19, EU:C:2020:954, točka 30 in navedena sodna praksa).

- 67 Sodišče je glede tega ugotovilo, da če bi nacionalno sodišče smelo spremeniti vsebino nepoštenih pogojev v taki pogodbi, bi taka možnost lahko ogrozila uresničitev dolgoročnega cilja iz člena 7 Direktive 93/13. Ta možnost bi prispevala k odpravi odvrčalnega učinka, ki ga ima za prodajalce ali ponudnike nepogojna neuporaba takih nepoštenih pogojev za potrošnika, ker bi ti prodajalci ali ponudniki še naprej skušali uporabljati navedene pogoje, če bi vedeli, da lahko nacionalno sodišče, če bo ugotovilo njihovo ničnost, pogodbo vseeno dopolni v potrebnem obsegu tako, da se zaščiti interes teh prodajalcev ali ponudnikov (sodba z dne 18. novembra 2021, A. S.A., C-212/20, EU:C:2021:934, točka 69 in navedena sodna praksa).
- 68 Glede na vse zgornje preudarke je treba na peto in šesto vprašanje odgovoriti, da je treba člen 6(1) in člen 7(1) Direktive 93/13 razlagati tako, da kadar pogodba o opravljanju pravnih storitev, sklenjena med odvetnikom in potrošnikom, po odpravi nepoštenega pogoja, na podlagi katerega je cena storitev določena v skladu z načelom urne postavke, ne more ostati v veljavi, te storitve pa so bile opravljene, ta člena ne nasprotujeta temu, da nacionalno sodišče ponovno vzpostavi položaj, v katerem bi bil potrošnik, če tega pogoja ne bi bilo, tudi če to povzroči, da prodajalec ali ponudnik ne prejme nobenega plačila za svoje storitve. Če bi bil zaradi neveljavnosti celotne pogodbe potrošnik izpostavljen posebej škodljivim posledicam, kar mora preveriti predložitveno sodišče, ti določbi ne nasprotujeta temu, da nacionalno sodišče popravi ničnost navedenega pogoja tako, da ga nadomesti z dispozitivno določbo nacionalnega prava oziroma z določbo, ki se uporablja, če se s tem stranki zadevne pogodbe strinjata. Ti določbi pa nasprotujeta temu, da nacionalno sodišče nepošteni pogoj, ki je bil razglašen za ničnega, nadomesti z oceno višine plačila za navedene storitve, ki jo opravi sodišče.

Stroški

- 69 Ker je ta postopek za stranki v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (četrti senat) razsodilo:

- 1. Člen 4(2) Direktive Sveta 93/13/EGS z dne 5. aprila 1993 o nepoštenih pogojih v potrošniških pogodbah, kakor je bila spremenjena z Direktivo 2011/83/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 25. oktobra 2011,**

je treba razlagati tako, da

je pogoj v pogodbi o opravljanju pravnih storitev, sklenjeni med odvetnikom in potrošnikom, na podlagi katerega je cena za opravljene storitve določena v skladu z načelom urne postavke, zajet s to določbo.

- 2. Člen 4(2) Direktive 93/13, kakor je bila spremenjena z Direktivo 2011/83,**

je treba razlagati tako, da

pogoj v pogodbi o opravljanju pravnih storitev, sklenjeni med odvetnikom in potrošnikom, na podlagi katerega je cena teh storitev določena v skladu z načelom urne postavke, ne da bi bile potrošniku pred sklenitvijo te pogodbe sporočene informacije, ki bi mu omogočile, da odločitev sprejme preudarno in ob polnem zavedanju ekonomskih

posledic, ki jih povzroči sklenitev te pogodbe, ne izpolnjuje zahteve po jasnosti in razumljivosti v smislu te določbe.

3. Člen 3(1) Direktive 93/13, kakor je bila spremenjena z Direktivo 2011/83,

je treba razlagati tako, da

se pogoj v pogodbi o opravljanju pravnih storitev, sklenjeni med odvetnikom in potrošnikom, na podlagi katerega je v skladu z načelom urne postavke določena cena teh storitev in ki zato spada v glavni predmet te pogodbe, ne sme šteti za nepošten zgolj zato, ker ni v skladu z zahtevo po preglednosti iz člena 4(2) te direktive, kakor je bila spremenjena, razen če je država članica, katere nacionalno pravo se uporablja za zadevno pogodbo, v skladu s členom 8 navedene direktive, kakor je bila spremenjena, izrecno določila, da je že zgolj to dejstvo vzrok za opredelitev kot nepošten pogoj.

4. Člen 6(1) in člen 7(1) Direktive 93/13, kakor je bila spremenjena z Direktivo 2011/83,

je treba razlagati tako, da

kadar pogodba o opravljanju pravnih storitev, sklenjena med odvetnikom in potrošnikom, po odpravi nepoštenega pogoja, na podlagi katerega je cena storitev določena v skladu z načelom urne postavke, ne more ostati v veljavi, te storitve pa so bile opravljene, ta člena ne nasprotujeta temu, da nacionalno sodišče ponovno vzpostavi položaj, v katerem bi bil potrošnik, če tega pogoja ne bi bilo, tudi če to povzroči, da prodajalec ali ponudnik ne prejme nobenega plačila za svoje storitve. Če bi bil zaradi neveljavnosti celotne pogodbe potrošnik izpostavljen posebej škodljivim posledicam, kar mora preveriti predložitveno sodišče, ti določbi ne nasprotujeta temu, da nacionalno sodišče popravi ničnost navedenega pogoja tako, da ga nadomesti z dispozitivno določbo nacionalnega prava oziroma z določbo, ki se uporablja, če se s tem stranki zadevne pogodbe strinjata. Ti določbi pa nasprotujeta temu, da nacionalno sodišče nepošteni pogoj, ki je bil razglašen za ničnega, nadomesti z oceno višine plačila za navedene storitve, ki jo opravi sodišče.

Podpisi